

సర్వోన్నత న్యాయస్థాన నివేదికలు

విరూపాక్షయ్య శంకరయ్య

వర్యెస్

నీలకంఠ శివాచార్య పట్టదదేవరు

మార్చి 21, 1995

[కె. రామస్వామి మరియు బి.ఎల్. హన్సారియా, న్యాయమూర్తులు.]

బొంబాయి ప్రజా ట్రస్ట్ చట్టము, 1950 - సెక్షన్లు 50 మరియు 51 - ప్రతికూలంగా పొంది లేని వ్యక్తి నుండి ట్రస్ట్ వసూలు చేయుట - నిర్వహించదగినదా.

సాక్ష్యము చట్టము, 1872 - సెక్షన్ 42 - ఒక వ్యక్తి యొక్క స్థితిని నిర్ణయించడానికి ప్రత్యేక చర్యలో మునుపటి తీర్పు సంబంధితమైనదా.

ప్రతివాది-వాది తానే సక్రమంగా ఏర్పాటు చేయబడిన పదదయ్యగా ప్రకటిస్తూ, జమఖండిలోని మరం (ఒక ప్రజా ట్రస్ట్) సొంతం కోసం దావా దాఖలు చేశారు. అతను ప్రతివాది నం.1 మరియు 2 లను పదదయ్యగా ఏర్పాటు చేయుట చెల్లదని సవాలు చేశాడు. ఎవరైతే, ప్రతివాది నం.1ని పదదయ్యగా నామినేట్ చేశారో, అతను ఒక ఎస్, ఈయనని పదదయ్యగా ఏర్పాటు చేయడాన్ని కూడా సవాల్ చేశాడు.

Aచే ప్రారంభించబడిన, మునుపటి విచారణలో, పదదయ్యగా ఎస్ యొక్క నియామకాన్ని సవాల్ చేశారు. ప్రివీ కౌన్సిల్ (బాంబే ఉన్నత న్యాయస్థానం మునుపటి నియమాల ప్రకారం ఇలా పిలువబడింది) ఎస్ ను పదదయ్యగా అతను వివాహం ముందు నామినేట్ చేయబడినందున సక్రమంగానే ఏర్పాటు చేసినట్లు తేల్చింది. ఆ విచారణలో వాది ఒక పక్షం కాదు.

ఉన్నత న్యాయస్థానం ఎస్ మరియు అప్పీలుదారు యొక్క నియామకం చెల్లదు అని తీర్పునిచ్చింది. అందువలన ఈ అప్పీల్ దాఖలు చేయబడింది.

అప్పీల్ ను అనుమతిస్తూ, ఈ కోర్టు

నిర్ణయం: 1. పూర్వపు పరిష్కారంలో ప్రివీ కౌన్సిల్, శివలింగయ్యను శంకరయ్య అతని వివాహం ముందు నామినేట్ చేసినందున పదదయ్యగా చట్టబద్ధంగా నియమించబడ్డాడని తేల్చింది. ప్రస్తుత పరిష్కారంలో, ఉన్నత న్యాయస్థానం శివలింగయ్య నామినేషన్ చెల్లదని ఒకే ఒక్క కారణం మీద తీర్పు ఇవ్వడాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంటూ, ప్రస్తుత పరిష్కారంలో వాదికి అనుకూలంగా తీసుకున్న విరుద్ధ తీర్మానం నిర్ధారణకు అర్హమైనది కాదు. [824-F-G]

2. ప్రివీ కౌన్సిల్ తీర్పు, రెస్ జుడికాటా సూత్రం ప్రకారం వాది బంధించబడనప్పటికీ, ఇది సాక్ష్యాధార చట్టం సెక్షన్ 42లో పేర్కొన్న కారణంగా ఖచ్చితంగా సంబంధిత పరిస్థితే. అనదనయ్య కేసు పునాది, శివలింగయ్య పదదయ్యగా ఎంపిక మరియు నియామకంలో ఉన్న లోపమే అన్న నిర్ధారణకు ఎటువంటి తిరస్కారం లేదు; మరియు ప్రివీ కౌన్సిల్ సరిగ్గా ఇదే అంశాన్ని అంగీకరించలేదు. [825-B-A]

3. ప్రస్తుత దావా సాధారణంగా ఆస్తి స్వాధీనానికి సంబంధించినదిగా పరిగణిస్తే, దావా పత్రంలో ప్రార్థన ప్రకారంగా, ఇది బొంబాయి పబ్లిక్ ట్రస్ట్ చట్టం, 1950లో సెక్షన్ 50 తో చదవబడిన 51 కిందకు వస్తుంది. [825-F]

4. సెక్షన్ 50 లోని క్లాజ్ (ii) ప్రజా ట్రస్టుకు ప్రతికూలంగా ఉన్న వ్యక్తి నుండి మాత్రమే స్వాధీనం వసూలు చేయుట కోసం దావాను గురించి మాత్రమే చెప్పదు, ఎందుకంటే ఇది "ఏ వ్యక్తి నుండి అయినా" స్వాధీనం వసూలు చేయుట గురించి స్పష్టంగా పేర్కొంది. ఈ కేసులో ప్రతివాది నంబర్ 1 విషయంలో మాదిరిగానే, పబ్లిక్ ట్రస్ట్ కు ప్రతికూలంగా క్లెయిమ్ చేయని వ్యక్తి కూడా దీని క్రింద కలుస్తారు. [824-D]

గొల్లలేశ్వర్ దేవ్ వర్సెస్ గంగవ్వ కోమ్ శాంతయ్య మల్, [1985] Supp. 3 SCR 646, స్పష్టం చేయబడింది.

5. ప్రస్తుత దావా ప్రకటన కోసం వేసిన దావాగా భావిస్తే, అది నిరాశగా నిరాకరించబడుతుంది, ఎందుకంటే కోరిన ప్రకటన ఏమిటంటే, విరూపాక్షయ్య-I 1903లో మరణించిన తరువాత వాది పదదయ్య అయ్యాడు. 1954లో దావా వేయబడినందున అది స్పష్టంగా చాలా సమయం దాటింది. [822-G]

పౌర అప్పీలేట్ న్యాయనిర్ణయాధికార పరిధి: సివిల్ అప్పీల్ నెం.1769/1975.

కర్నాటక ఉన్నత న్యాయస్థానం యొక్క R. S. A. No.1302/1971 లోని తేదీ 6.10.75 నాటి తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి.

అప్పీలుదారు తరపున: ఎస్. ఎస్. జవాలి, Ms. అను మెహలే మరియు రంజిత్ సింగ్.

ప్రతివాది తరపున : ఎస్. బి. వాడ్, Ms. జె. వాడ్ మరియు Ms. ఉషా రెడ్డి.

న్యాయస్థానం యొక్క ఈ తీర్పు వెలువరించినవారు

జి. హన్సారియా, న్యాయమూర్తి. ప్రతివాది-వాది తనను తాను ఒక ఎద్దు యొక్క రెండు కొమ్ముల మధ్య ఉంచుకున్నాడు మరియు ఒకటి లేదా మరొకటి కొట్టడాన్ని నివారించడం అతనికి సాధ్యం కాదు. మరియు ఆ ఎద్దు సాధారణమైనది కాదు, ఎందుకంటే దానికి జమఖండి రాష్ట్ర ప్రివీ కౌన్సిల్ అనే శక్తివంతమైన సంస్థ యొక్క మద్దతు మరియు ఆశీర్వాదాలు ఉన్నాయి, దీని ప్రాదేశిక అధికార పరిధిలో దావా ఆస్తి ఉంది, దీని పునః స్వాధీనం కోసం ప్రతివాది 4.2.1954 న ప్రస్తుత దావాను దాఖలు చేశారు. అప్పీలుదారు-ప్రతివాది కేసుకు ప్రివీ కౌన్సిల్ నుండి మద్దతు లభించినప్పటికీ, అతను సివిల్ న్యాయమూర్తి చేతిలో ఓడిపోవడం విచారకరం. సివిల్ న్యాయమూర్తి అభిప్రాయాన్ని చివరికి సమర్థించిన ఉన్నత న్యాయస్థానం, ఈ ఉత్కంఠభరితమైన పరిస్థితిని కొనసాగించడానికి అనుమతించకుండాల్సింది.

2. జమఖండిలోని మఠానికి చట్టబద్ధంగా నియమించబడిన పదదయ్య (మఠాధిపతి) గా దావా ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకోవాలని కోరుతూ 1954లో ప్రతివాది నెం.1 ప్రస్తుత దావాను దాఖలు చేయడంలో కేసు యొక్క విస్తృత వాస్తవాలు ఉన్నాయి. 1903 లోనే మరణించిన విరూపాక్షయ్య 1 వారసుడిగా 30.1.1944 న తనను పదదయ్యగా నియమించినట్లు వాది ఈ ఆస్తికి హక్కుదారుగా పేర్కొన్నాడు. అతని ప్రకారం, ప్రతివాది సంఖ్య 1 మరియు 2 పదదయ్యలుగా సక్రమంగా నియమింపబడలేదు; అలాగే, శివలింగయ్య, ప్రతివాది సంఖ్య 1 ప్రకారం 1935 లో పదదయ్యగా నియమించబడ్డాడు మరియు 1943 లో అతనిని పదదయ్యగా నియమించారు. శివలింగయ్యను చెల్లుబాటు అయ్యే విధంగా నామినేట్ చేసి, పదదయ్యగా నియమించినట్లయితే, వాది విజయం సాధించలేదు అన్నదానికి ఇరు పక్షాల మధ్య ఎటువంటి వివాదం లేదు. మరియు 1934లో అండనయ్య అనే వ్యక్తి ప్రారంభించిన ఒక మునుపటి వ్యాజ్యంలో, ఈ కేసులోని ఈ అంశమే

శివలింగయ్యకు అనుకూలంగా నిర్ణయించబడింది, దీనికి ప్రస్తుత వాది ఒక పక్షం కాదు, కానీ, అతని ప్రకారం, పైన పేర్కొన్న అండనయ్యే అతన్ని 30.1.1944 లో పదదయ్యగా నియమించారు.

3. ఇప్పుడు, ప్రస్తుత దావా స్వాధీనం కోసం వేయబడిన దావాగా భావించబడితే, ఈ దావా బాంబే ప్రజా ట్రస్ట్ చట్టం, 1950 (చట్టం) యొక్క సెక్షన్ 50 తో చదివిన 51 కిందకు వస్తుంది. ఈ కుదుపు నుండి తప్పించేందుకు, వాదిదారు నం.1 తరపున వాదిస్తున్న శ్రీ వాడ్ మొదట దావా నిజంగా సొంతం కోసం కాకుండా వాదిదారుడు పదదయ్యగా ఉన్న స్థితిని ప్రకటించడం కోసం వేయబడిందని వాదించారు మరియు స్వాధీనం కోసం చేసిన ప్రార్థనను అనువర్తిత ఉపశమనంగా భావించవచ్చు. కానీ, ప్రస్తుత దావా ఒక ప్రకటన కోసం భావిస్తే, అది నిరాశగా నిరాకరించబడుతుంది, ఎందుకంటే ప్రకటన, వాదిదారుడు 1903 లో విరుపాక్షయ్య-I మరణం తరువాత పదదయ్యగా అయ్యాడని పేర్కొంటుంది. 1954 లో దావా దాఖలు చేయబడినందున, అది స్పష్టంగా కాలపరిమితికి వెలుపల ఉంది. ఈ పరిస్థితిని ఎదుర్కొన్నప్పుడు, శ్రీ వాడ్ మమ్మల్ని ఈ దావా చట్టం యొక్క సెక్షన్ 50 తో చదివిన 51 కిందకు రాదు అని నమ్మించే ప్రయత్నం చేశారు.

4. ఈ వాదనను ఆమోదించవచ్చా అనేది చూడాలి. ఈ చట్టము యొక్క సెక్షన్ 50 ప్రజా ట్రస్టులకు సంబంధించిన దావాలతో వ్యవహరిస్తుంది. ఈ విభాగం యొక్క సంబంధిత భాగం ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

" ఏదేమైనా

(i) XXX   XXX   XXX

(ii) ఒక నిర్దిష్ట ఆస్తి ప్రజా ట్రస్టుకు చెందిన ఆస్తి అని ప్రకటన అవసరమైతే లేదా ప్రజా ట్రస్టుకు ప్రతికూలంగా ఉన్న వ్యక్తితో సహా ఏ వ్యక్తి నుండి అయినా అటువంటి ఆస్తి లేదా దాని ఆదాయాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ఒక ఆదేశం అవసరం.

(iii) XXX   XXX   XXX

దాతృత్వ కమిషనర్ లేదా సెక్షన్ 51 ప్రకారం దాతృత్వ కమిషనర్ యొక్క వ్రాతపూర్వక అనుమతిని పొందిన ఇద్దరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది, ఈ క్రింది ఉపశమనాల కోసం తీర్పును పొందడానికి దావా వేయవచ్చు:

(a) అటువంటి ఆస్తిని లేదా దాని రాబడిని పునః స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ఒక ఉత్తర్వు,

XXX XXX XXX

అయితే, ఈ విభాగంలో పేర్కొన్న ఉపశమనాలలో దేనినైనా క్లెయిమ్ చేసే దావా ఏదేని ప్రజా బ్రస్టుకు సంబంధించి దాని నిబంధనకు అనుగుణంగా తప్ప ఏర్పాటు చేయబడదు.

XXX XXX XXX

(మా ప్రాధాన్యత)

సెక్షన్ 51 దావా సంస్థ కోసం దాతృత్వ కమిషనర్ సమ్మతి ఇవ్వడం గురించి వ్యవహరిస్తుంది.

5. ప్రజా బ్రస్టుకు ప్రతికూలంగా ఉన్న వ్యక్తి నుండి తిరిగి స్వాధీనం కోరినప్పుడు మాత్రమే క్లాజ్ (ii) వర్తిస్తుందని, ప్రస్తుత సందర్భం ఇది కాదు అని శ్రీ వాడ్ వాదించారు. ఈ వాదనను గోలలేశ్వర్ దేవ్ వర్సెస్ గంగవ్వ కోమ్ శాంతయ్య మథ్, (1985) సప్లిమెంట్ 3 SCR 646 అనే కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు ఆధారంగా ముందుకు తీసుకెళ్లడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు, ఏదేమైనా మైసూరు అత్యున్నత న్యాయస్థానం మొత్తం బెంచ్ తీసుకున్న అభిప్రాయాన్ని AIR 1972 మైసూరు 1 లో ప్రకటించబడిన తీర్పును ఆమోదించలేదు.

6. ఈ వాదన తప్పుగా భావించబడింది, ఎందుకంటే పైన పేర్కొన్న కేసులో ప్రజా బ్రస్ట్ యొక్క ఇద్దరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది ధర్మకర్తలు (మఠం, ప్రజా బ్రస్ట్ కూడా), బ్రస్ట్ కు ప్రతికూలంగా ఉన్న వ్యక్తి నుండి పబ్లిక్ బ్రస్ట్ కి చెందిన ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకోవడానికి దావా వేయగలరా అని నిర్ణయించడానికి ఈ కోర్టును ఆశ్రయించారు. చట్టము యొక్క సెక్షన్ 2(10) లో ఈ వ్యక్తీకరణ యొక్క నిర్వచనం కారణంగా, సెక్షన్ 51(1) లో ప్రస్తావించబడిన "ఆసక్తి ఉన్న వ్యక్తి" అనే వ్యక్తీకరణలో ధర్మకర్తలను చేర్చలేదని మైసూర్ ఉన్నత న్యాయస్థానం అభిప్రాయపడింది. అయితే, ఈ న్యాయస్థానం, సెక్షన్ 2(10) లోని నిర్వచనం సమగ్రమైనదని, ధర్మకర్తలను దాని నుండి మినహాయించడానికి చట్టబద్ధమైన సమర్థన లేదని గమనించడం ద్వారా ఈ కోర్టు పూర్తి ధర్మాసనం అభిప్రాయాన్ని

ఆమోదించలేదు. ఆ సందర్భంలో ట్రస్టుకు ప్రతికూలంగా ఉన్న వ్యక్తి నుండి స్వాధీనాన్ని తిరిగి పొందడానికి దావా దాఖలు చేయబడినందున, దీని గురించి సెక్షన్ 50 లోని క్లాజ్ (ii) లో కూడా ప్రస్తావించబడింది, ఈ క్లాజ్ (ii) ప్రజా ట్రస్టుకు ప్రతికూలంగా ఉన్న వ్యక్తి నుండి మాత్రమే స్వాధీనం వసూలు చేయుట కోసం దావాను మాత్రమే కాదు, “ఏదైనా వ్యక్తి” నుండి తిరిగి స్వాధీనం చేసుకొనుట గురించి కూడా స్పష్టంగా పేర్కొంటుంది. మా అభిప్రాయం ప్రకారం, ఈ కేసులో ప్రతివాది నంబర్ 1 విషయంలో మాదిరిగానే, ప్రజా ట్రస్టుకు ప్రతికూలంగా క్లెయిమ్ చేయని వ్యక్తి ఇందులో ఉంటారు.

7. ఈ వాస్తవిక మరియు చట్టపరమైన స్థితి కారణంగా, వాది ఎద్దు యొక్క రెండు కొమ్ముల మధ్య ఉన్నాడని మేము పేర్కొన్నాము. చట్టము 51 తో పాటు చదివిన సెక్షన్ 50 ద్వారా విధించిన పరిమితిని జాగ్రత్తగా చూసుకోవాలంటే, దావా యొక్క స్వభావాన్ని స్వాధీనానికి సంబంధించిన ఉపశమనంతో ప్రకటనా దావాగా మార్చాలని ప్రయత్నిస్తే, అది కాలపరిమితి కారణంగా నిరాకరించబడుతుంది.

8. పైన పేర్కొన్నవి కాకుండా, అంతకంటే ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే, ప్రివీ కౌన్సిల్, శివలింగయ్య తన వివాహానికి ముందు శంకరయ్య చేత పదదయ్యగా నియమించబడ్డాడని మునుపటి ప్రొసీడింగ్ లో పేర్కొంది, ఇది ఉన్నత న్యాయస్థానం ప్రస్తుత విచారణలో శివలింగయ్య యొక్క నామినేషన్ చెల్లదని పేర్కొనడానికి ఏకైక కారణం. ప్రస్తుత విచారణలో వాదికి అనుకూలంగా వచ్చిన విరుద్ధమైన ముగింపు ధృవీకరించడానికి అర్హత లేదని మేము గట్టిగా అభిప్రాయపడుతున్నాము. సెక్షన్ 11 C.P.C యొక్క వివరణ VI లో పేర్కొనబడినప్పటికీ, రెస్ జుడికాటా సూత్రానికి ఎటువంటి అనువర్తనం ఉండకపోవచ్చు, ఎందుకంటే మునుపటి విచారణలో ప్రస్తుత వాది ఒక పక్షం కాదు మరియు అండనయ్య (దానిలో వాది) పదదయ్యగా ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకున్నట్లు పేర్కొనలేదు, కానీ చరణ్ణి వాదించినట్లుగా, నియమించడం మరియు శివలింగయ్య స్థాపనలో అసమర్థత కారణంగా పదదయ్య కార్యాలయం ఖాళీగా ఉన్నందున, అతను పదదయ్య స్థానంలో అడుగు పెట్టాడు. అయితే, పదదయ్యగా శివలింగయ్యను నియమించడంలో మరియు స్థాపించడంలో బలహీనత అండనయ్య కేసుకు పునాది అని ఖండించడం లేదు; మరియు ఖచ్చితంగా ఇదే ప్రివీ కౌన్సిల్ అంగీకరించలేదు.

9. పైన పేర్కొన్న ప్రాంగణంలో, ప్రివీ కౌన్సిల్ యొక్క తీర్పు, రెస్ జుడికాటా సూత్రంపై వాదిని బంధించనప్పటికీ, సాక్ష్యము చట్టము సెక్షన్ 42లో పేర్కొన్న దాని కారణంగా, ఖచ్చితంగా గమనించాల్సిన సంబంధిత పరిస్థితి. అయితే, మేము కనుగొన్నది ఏమిటంటే, ఉన్నత న్యాయస్థానం

అదే సమస్యపై విరుద్ధమైన దృక్పథాన్ని తీసుకోవడానికి చట్టం అనుమతిస్తుందా అనే ప్రశ్నను పరిశీలించకుండా మునుపటి నిర్ణయాన్ని మాత్రమే ప్రస్తావించింది. మా అభిప్రాయం ప్రకారం, ఈ సమస్య చివరకు అత్యున్నత స్థాయిలో నిర్ణయించబడిన తరువాత, దానిని తిరిగి పరిశీలించలేము, ప్రారంభంలో, ఒక పౌర న్యాయమూర్తి కూడా దీనిని చేపట్టారు.

10. ప్రతివాదులు కూడా వ్యాజ్యం అంతటా అలాంటి వైఖరిని తీసుకోలేదని శ్రీ వాడ్ వాదించారు, ఇది వారు తాజా సాక్ష్యము అందించడం ద్వారా తమ కేసును కొత్తగా స్థాపించడానికి ప్రయత్నించిన వాస్తవం నుండి స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. ఇది అలా ఉన్నప్పటికీ, ప్రతివాదులకు తప్పుగా సలహా ఇవ్వబడిందని మరియు ప్రివీ కౌన్సిల్ నిర్ణయానికి కారణమైన నష్టాన్ని సరిదిద్దాలని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము. ఈ చర్యలో మాకు అందుబాటులో ఉన్న ఏకైక మార్గం ఆ ఉన్నత స్థాయి కమిటీ తీసుకున్న అభిప్రాయాన్ని పునరుద్ధరించడం.

11. శివలింగయ్యను పదదయ్యగా నియమించడం మరియు స్థాపించడం చెల్లదని, ఇది అతని మొత్తం కసరత్తును వ్యర్థంగా మరియు షాడో బాక్సింగ్ తో సమానంగా మారుస్తుందని, ప్రస్తుత విచారణలో వాది ఈ వైఖరిని తీసుకోలేకపోయారని మేము నమ్ముతున్నాము. అతని దావా పరిమితి ద్వారా నిరోధించబడిందని లేదా చట్టము 51 తో చదివిన సెక్షన్ 50 లోని నిబంధనల వల్ల దెబ్బతిన్నట్లు కూడా పేర్కొనవచ్చు.

12. అందువల్ల, మేము అప్పీలును అనుమతిస్తున్నాము, ఉన్నత న్యాయస్థానం యొక్క వివాదాస్పద తీర్పును పక్కన పెడుతున్నాము. ఫలితంగా ప్రతివాది నెం.1 దాఖలు చేసిన దావా కొట్టివేయబడుతుంది. కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితుల దృష్ట్యా, మేము ఖర్చులపై ఏ ఆదేశం ఇవ్వడం లేదు.

అప్పీల్ అనుమతించబడింది.